

PKF Global

**100. YILIN
IŞIĞINDA
GELECEĞE
İLERLİYORUZ!**

**GLOBAL
BAKIŞ
YEREL
YAKLAŞIM**

İÇİNDEKİLER

07

PKF YÖNETİM OLGUNLUK ENDEKSİNİ HAYATA GEÇİRİRKEN

Mertcan Asdemir | Yönetim Danışmanlığı Ortağı
Dr. Kutalmış Emre Ceylan | Yönetim Danışmanlığı Ortağı

10

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞINDA İŞVEREN SORUMLULUĞU

Servet Kaba
İş, Sosyal Güvenlik ve Teşvik Danışmanlığı Ortağı

15

ENEZ KALESİ

İbrahim Potur | Muhasebe ve Finansal Raporlama Hizmetleri Ortağı

20

ŞİRKETLERİN YURTDIŞINDAKİ MAHKEME KARARINA İSTİNADEN ÖDEDİKLERİ TAZMİNATLARIN VERGİSEL BOYUTU

Nevzat Şenses | Vergi Hizmetleri Ortağı

24

İŞLETMELERDE GİRİŞ ÇIKIŞLARDA KULLANILAN BİYOMETRİK VERİNİN KİŞİSEL VERİLERİN KORUMA KANUNUNA UYGUNLUĞU

Av. Levent Alpağut

29

SENDİKACILIĞIN GELİŞİMİNE KISA BİR BAKIŞ

Mehmet Erciyas | İş, Sosyal Güvenlik ve Teşvik Danışmanlığı Bölümü, Direktör

33

BİR VERGİ ERTELEME AVANTAJI OLARAK YENİLEME FONU UYGULAMASI

Adnan Sural | Vergi Hizmetleri, Denetçi

38

DERİNLEŞEN RİSKLERDE YENİ DÖNEM: SİGORTA POLİÇELERİNDEKİ MALİYET ARTIŞI

Ozan Rüştüoğlu

CONTENT

BÜTÜNLÜK

Başarımız; kolektif bütünlük, sinerji ve ekip uyumundan geçmektedir. Dürüstlüğü temel prensip edindiğimiz işlerimizin birlikte ve güçlü bir şekilde ilerlemesi için müşteri firmalarımıza güçlü bir destek sağlamaktayız.

PKF Yönetim Olgunluk Endeksini Hayata Geçirirken

Mertcan Asdemir
Yönetim Danışmanlığı Ortağı

Dr. Kutalmış Emre Ceylan
Yönetim Danışmanlığı Ortağı

Yönetim 7 basamaklı bir merdivendir, hangi adımı atacağınız kaçınıcı basamakta olduğunuzla ilgilidir.

— P. Drucker

PKF Yönetim Danışmanlığı ekibimizin, uzun süredir üzerinde çalıştığı online kurum analizi uygulamasını tüm işletmelerimizin hizmetine sunmanın memnuniyeti içindeyiz. Artık isteyen tüm iş sahipleri ve yöneticiler, kendi işletmelerini farklı alanlarda, uzmanlıkla oluşturulmuş 130 civarındaki ifade-yargı üzerinden değerlendirip, bölümler bazında olgunluk-yönetim derinliği seviyelerini görme imkanına erişecekler.

Yönetim Olgunluk Endeksimiz, şirketin yapısına göre özelleştirilen bir değerlendirme modeli olarak tasarlanmıştır. Olgunluk Endeksi şirketin yönetim pratiğini ve süreçlerini daha ayrıntılı bir şekilde değerlendirmek amacıyla şirketin yapısına göre özel ifadeler ve kriterler içermektedir.

Bu kriterler, şirketin sahip olması gereken yönetim becerileri, süreçler, takip, bilgi ve kültürle ilgilidir. Örneğin; stratejik planlama, liderlik geliştirme, performans, örgütlenme gibi şirketi kapsayan birçok alanda farklı kriterler ölçekte yer almaktadır.

Olgunluk endeksi; farklı sektörler ve şirket tipleri için kolaylıkla uyarlanabilir. Her organizasyonun farklı ihtiyaçları ve öncelikleri olduğu göz önüne alınarak, ölçek esnek bir yapıda hazırlanmıştır. Üretim işletmelerinde üretim ile ilgili parametreler ölçeğe dahil edilirken, üretim bulunmayan işletmelerde bu parametrelerin tümü otomatik olarak ölçekten kaldırılır. Bu da şirketlere ölçeği kendi bağlamına göre uyarlayabilme imkanı sağlar.

Olgunluk endeksi 6 farklı ölçüm kriteri ve rapordan oluşmaktadır;

1. Olgunluk endeksi ölçümü için belirlenen tüm kritik soruların yanıtlarına göre; şirketin genel olgunluk performansı değerlendirilir ve **Genel Yönetim Olgunluk Endeksi** puanına ulaşılır.
2. Satış-pazarlama sistemi için belirlenen özel sorularla şirketin Satış-Pazarlama Yönetimi performansı ölçülür ve **Satış-Pazarlama Olgunluk Endeksi** puanı raporlanır.
3. Tedarik Zinciri Yönetimi için belirlenen özel sorularla şirketin Tedarik Zinciri Yönetimi performansı ölçülür ve **Tedarik Zinciri Olgunluk Endeksi** puanı raporlanır.

Yanıtlanan tüm sorular fonksiyonlar bazında, boyutlar bazında ve bilgi mimarisi bazında özelleştirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda 3 farklı ölçüm metoduna ulaşılır;

4. Fonksiyonlar bazında;

Olgunluk ölçeği; şirketin varlığını sürdürdürebilmesi için sahip olduğu 7 temel fonksiyon bazında değerlendirilmiş ve fonksiyonlar bazında olgunluk endeksi puanına ulaşılmıştır. Değerlendirilen fonksiyonlar şöyledir;

- Gider-Maliyet-Bütçe

- Genel Yönetim

- Satış-Pazarlama

- İnsan Kaynakları

- Kalite

- Satınalma-Stok-Lojistik

- Üretim ve Fason

5. Boyutlar bazında;

Ölçek; şirketin işleyişi ve sürdürülebilirliği için başarılı olması gereken 7 temel boyutu baz alınarak kategorilendirilmiştir. Boyutlar bazında olgunluk endeksi şu faktörlere göre belirlenmiştir;

- Hedef

- Dijitalleşme

- Yönetim ve Liderlik

- Yenilik-İnovasyon

- Uygulama

- Strateji

- Planlama

6. Bilgi mimarisi bazında;

Olgunluk endeksinde; şirketin bilgi hafızasının oluşturulması, kullanılması ve sonuç üretilmesi ile ilgili şirketin konumunun ölçülmesi için bilgi mimarisi 4 farklı parametrede ölçeklendirilmiştir;

· Tanımlama

· Kayıt

· Raporlama

· Karar ve İletişim

Şirket olgunluk endeksinden faydalanarak; yönetim yeteneklerini ve süreçlerini değerlendirebilir. Yapılması gereken iyileştirmeler ve sürekli gelişmesinin önündeki engelleri fark ederek öncelikli konulara odaklanabilir.

Hazırlanan ölçek; şirketin rekabet avantajını artırması, sürdürülebilirliğini sağlaması ve gelecekteki belirsizliklere hazırlıklı olması için şirketler tarafından kullanılması gereken etkili bir **Olgunluk Endeksi** ölçüm aracıdır.

Hepinizi bu yeni dijital aracı denemeye davet ediyoruz.

Uygulama linkini ücretsiz almak için ke.ceylan@pkf.com.tr adresine mail atmanız yeterlidir.

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞINDA İŞVEREN SORUMLULUĞU

Servet Kaba

İş, Sosyal Güvenlik ve Teşvik Danışmanlığı Ortağı

İş kazaları ve meslek hastalıkları, çalışma hayatının en önemli sorunları arasındadır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), meslek hastalıklarını “Gizli Salgın” olarak nitelendirmektedir. Bu tanımın sebebi, birçok ülkede meslek hastalıklarının çoğunun teşhis edilmemesidir. ILO’nun tahminlerine göre, dünya genelinde her yıl yaklaşık 2 milyon 800 bin işçi, işle ilgili hastalıklar nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Ayrıca iş kazaları nedeniyle yaklaşık 400 bin işçi hayatını kaybetmektedir. (ILO, 2022).

Türkiye’de ise 2022 yılında toplam 588.823 iş kazası yaşanmış olup 319.689’u kaza günü çalışır durumda olduğuna ilişkin hekim raporu almıştır. Kalan 269.134 iş kazası ise iş göremezlikle sonuçlanmıştır. Yine 2022 yılında 953 sigortalı, meslek hastalığına tutulmuştur. İfade edilen iş kazalarından 1517’si, meslek hastalıklarından ise 8’i ölümlle sonuçlanmıştır. Ölüm halinde geride kalanların, sakatlanma halinde ise kişinin ve ailesinin gelir kayıpları devasa boyutlara ulaşmaktadır. İş kazaları ve meslek hastalıklarının ekonomik maliyeti dünya milli gelirinin %5’ine ulaşmaktadır. (ILO, 2022).

Maddi ve manevi kayıplarla ilgili olarak; dünyada modern anlamda sosyal güvenliğin kurulması yönündeki ilk çabaların iş kazası ve meslek hastalıkları zararının tazminine ilişkin olduğu görülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise iş kazası ve meslek hastalığına ilişkin sosyal sigorta sistemleri İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra kurulmaya başlanmıştır. Ancak, halen gelişmekte olan ülkelerde çalışanların önemli bir bölümünün söz konusu güvencenin dışında kaldığı görülmektedir. İş sağlığı ve güvenliği mevzuatı ise, genellikle gelişmiş ülkelerde etkili olarak uygulanmaktadır.

İşverenin Sorumluluğu:

İş kazasında ve meslek hastalığında işverenin sorumluluğunu doğru anlamak için öncelikle bu sorumluluğun dayanağı olan yasa maddesini incelemek gerekmektedir. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun "İş kazası ve meslek hastalığı ile hastalık bakımından işverenin ve üçüncü kişilerin sorumluluğu" başlıklı 21'inci maddesi bize bu yasal dayanağı sunar: "İş kazası ve meslek hastalığı, işverenin kastı veya sigortalıların sağlığını koruma ve iş güvenliği mevzuatına aykırı bir hareketi sonucu meydana gelmişse, Kurumca sigortalıya veya hak sahiplerine bu Kanun gereğince yapılan veya ileride yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değeri toplamı, sigortalı veya hak sahiplerinin işverenden isteyebilecekleri tutarlarla sınırlı olmak üzere, Kurumca işverene ödettirilir. İşverenin sorumluluğunun tespitinde kaçınılmazlık ilkesi dikkate alınır."

Yine yukarıda ifade edilen sorumluluk Yargıtay tarafından "kusur sorumluluğu" olarak nitelendirmiş ve şu şekilde açıklamıştır: "... 21/1. madde hükmüyle işverenin iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle Kurum karşısındaki sorumluluğu, kusur sorumluluğu olarak düzenlenmiştir. Hakkaniyet veya tehlike sorumluluğu benimsenmemiştir. Eğer işverenin kusuru varsa sorumlu tutulabilecektir. İşverenin sorumlu tutulabilmesi için maddeye göre, işverenin kastı veya sigortalıların sağlığını koruma ve iş güvenliği mevzuatına aykırı bir hareketi olmalıdır..." (10 Hukuk, 2016/12500 E. ve 2018/10564 K.) Dolayısıyla işverenin kusuru; hakkaniyet gereği işverenden beklenen, deneyimlerin zorunlu kıldığı, teknik açıdan uygulanabilir ve işyerinin özelliklerine uygun olan önlemlerin alınmaması olarak tanımlanabilir.

Sorumluluğun Çerçevesi:

Daha öncesinde 4857 sayılı İş Kanunu ve 818 sayılı Borçlar Kanunu'na göre belirlenen işverenin iş sağlığı ve güvenliği açısından sorumluluğu 2012 yılından itibaren 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na göre belirlenmektedir. Ancak bu sorumluluğun çerçevesi yine Yargıtay'ca çizilmiştir.

Yargıtay uygulamasına göre, mevzuatta belirtilmemiş olsa bile işveren, teknolojik ve bilimsel gelişmelerin gerekli kıldığı iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması amacıyla gerekli olanı yapmak ve gereken koşulları sağlamak, araçları eksiksiz bir şekilde temin etmekle yükümlüdür. Aynı yaklaşım 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda da benimsenerek 4. maddede işverenin genel yükümlülükleri, 5. maddede risklerden korunma ilkeleri sayılmıştır..." (10 Hukuk, 2016/12500 E. ve 2018/10564 K.).

Dolayısıyla Yargıtay; işverenin sorumluluğunu "kusur" sorumluluğu olarak görmektedir. Bunun anlamı; bir iş kazası olduğunda ya da işçi meslek hastalığına tutulduğunda, sorumluluk tespiti için öncelikle işverenin kusurunun olup olmadığına bakılması gerektiğidir. Bu nedenle Sosyal Güvenlik Kurumu'nca veya mahkemenin gerekli görmesi halinde bilirkişi tarafından yapılan inceleme sonucunda işverenin kusuru oranlanmaktadır. İşte bu oran, işverenin ne kadar sorumlu olduğunu ya da olmadığını belirlemektedir. İşçinin tazminat talebi ve Kurum'ca yapılacak ödeme ve giderlerin işverene rücu edilmesi hususunda ise belirlenen bu oran oldukça önem kazanacaktır.

Sonuç:

İşyerinde meydana gelen iş kazaları nedeniyle işverenin hukuki sorumluluğu öncelikle kusura dayanmaktadır. Kusur sorumluluğunda, sorumluluğun doğması için kusur unsuru yanında zarar, nedensellik bağı ve hukuka aykırılık unsurlarının da bulunması gerekmektedir. Ancak işverenin sorumluluğuna gidilebilmesi için kusurun yanı sıra, işyeri koşullarından kaynaklanan tehlike ile ortaya çıkan zarar arasında uygun nedensellik bağına da bulunması gerekmektedir. Aksi takdirde işverenin sorumluluğuna gidilemeyecektir.

Yargıtay tarafından sorumluluğun kaynağının, tehlike esasına dayalı kusursuz sorumluluk olduğu esası benimsemiştir. Bunu belirlerken sosyal, ekonomik ve kültürel alanda yaşanan gelişmeler ve değişimlerin etkisi oldukça yüksektir. Yani mevcut ilke gereğince; işverenin iş kazasından sorumlu olması için kusurlu olmasına gerek yoktur.

Özetle, iş kazası olayında işverenin hukuki sorumluluğunun doğmasında en önemli unsur illiyet (nedensellik) bağına bulunmasıdır. İlliyet bağı sorumluluğun asli şartı ve tazminat hukukunun temel ilkesi olarak kabul edilmektedir.

KALİTE

İşlerimizi en yüksek standartlarımızda yürütüyoruz. PKF olarak ekimizin beceri düzeylerinin arttırılması ve müşterilerizin işlerinin devamlılığını sağlayacak bir politika izliyoruz.

PKF olarak bizler kalitemizi taahhüt ediyoruz.

Enez Kalesi

İbrahim Potur
Muhasebe ve Finansal
Raporlama Hizmetleri Ortağı

E dirne ilinin antik şehirlerinden biri olan Enez, Meriç nehrinin Ege denizine uzandığı Türkiye ve Yunanistan sınırında yer almaktadır. Yaklaşık 7500 yıl önce kurulmuş olan Enez, Enez Kalesi, Fatih Camii ve Osmanlı Sahil Kervansarayı gibi tarihi yerleri bünyesinde barındırmasının yanı sıra tatlı su, orman, deniz gibi özellikleri ile de turizmin canlı tutulduğu ilçe olma özelliğini korumaktadır. Özellikle Enez Kalesi hem kültürü hem tarih kokan görkemiyle turistlerin uğrak noktasıdır.

Enez Kalesi'nin hemen yanında Fatih Sultan Mehmet tarafından restore edilerek cami haline çevrilmiş Enez Ayasofya'sı ya da bir başka deyişle Fatih Camii yer almaktadır. Enez Ayasofyası'nda bulunan sütun başlıkları Jüstinyanus dönemine aittir. Roma İmparatorluğu döneminde yapılmış olan Enez Ayasofyası'ndaki bu başlıklar İstanbul Ayasofyası ile aynı sanatsal bakış açısına ve aynı kaliteye sahiptir. Bu durum Roma İmparatorluğu'nun Enez'e ne kadar önem verdiğini göstermektedir. Enez Ayasofyası tarih bakımından Anadolu Selçuklu ve Roma İmparatorluğu'na kadar uzanmaktadır. Bilindiği üzere Türkiye'de Trabzon, Bursa, Enez ve İstanbul' da Ayasofya bulunmaktadır.

Ayasofya adındaki "Aya" sözcüğü "kutsal" anlamına gelir. "Sofya" sözcüğü ise Grekçede "bilgelik" anlamındaki "sophos" sözcüğünden gelir. Dolayısıyla "Aya Sofya" adı, Nasıralı İsa'ya atfen "Kutsal Bilgelik" ya da "İlahi Bilgelik" anlamına gelmekte olup Hristiyan ilahiyatında Tanrı'nın üç niteliğinden biri sayılır.

Ayasofya ismi, Hristiyanlık tarihinde ve kültüründe önemli bir yere sahip olduğu için farklı bölgelerde birçok kilise bu ismi taşımaktadır. Her bir kilisenin tarihçesi, mimarisi ve kültürel önemi farklılık göstermektedir.

Enez Kalesi'nin oldukça görkemli olan giriş kapısının yanında iki adet burç yer almaktadır. Fakat zamanla hem çevresel tahribatlar hem de yeterli özenin sağlanamamış olması sebebiyle burçlardan biri aşınmış ve zarar görmüştür. Ancak bu durum Enez Kalesi'nin ihtişamına leke sürmeyi başaramamıştır. Kapının hemen arkasında kale, kalenin arkasında ise Dünya'nın en eski limanlarından biri yer alır. Limanın ilerisinde ise tüm göz alıcı maviliği ile bizi Ege Denizi karşılar.

KaleningirişindeAntikRomadönemindenkalma birçok sütun bulunur. Sütunların üzerindeki oyukların sadaka taşı olduğu düşünülmektedir. Oyuklarla bezenmiş bu sadaka taşlarına ait örnekler Anadolu bölgesinde de rastlamak mümkündür. Öte yandan Osmanlı döneminde de bilinirliğini ve güncelliğini koruyan Enez Kalesi'nin hemen kenarında birtakım *akropoller bulunmaktadır. Akropol'de camii bizi karşıladığı gibi Nekropol'de de Fatih Sultan Mehmet'in çok sevdiği Has Yunus Paşa'nın türbesi vardır.

Enez, 1456'da Kaptan-ı Derya Has Yunus Paşa tarafından fethedildikten sonra kale içinde bulunan Ayasofya, camiye çevrildi, Has Yunus Paşa Enez'i Bizans'tan değil, Cenovalı bir ailenin elinden almıştı. Bizans hakimiyetindeyken "prenslik" bir vilayetti. Yani burayı imparator varisleri yönetirdi.

*Akropol şehir merkezi anlamına gelirken, Nekropol ise mezar yeri anlamına gelmektedir.

KaleningirişindeDoğuRomaBizansDönemi'ne ait zeytin ışıkları de bulunmaktadır. Zeytin yağı ışıkları, sadaka taşları, kale topu ya da sütun kaidelerinin yanı sıra mezar taşları da kalenin dışında yer almaktadır. Bu mezar taşları oldukça ilginçtir. Çünkü; taşların üzerinde Lale Devri sonrası Osmanlı döneminde de rastladığımız istiridye kabuğu ve barok kıvrımlarını görürüz. Taşların üzerinde yağmur suyunun birikmesi için küçük çanaklar ve bir bordür işlemesi de yer alır. Küçük çanaklarda biriken suyun dönemin kuşları için de bir mola noktası olduğunu ve böylece mezar yerinin bereketini artırdığı düşünülmektedir.

ENEZ KALESİ'NİN İÇİ

Kalenin içerisine girmeden, kapıda oldukça büyük bir gemi çapası olması, kentin bir liman şehri olduğunu vurgulamak içindir. Ayrıca kalede bazı rölyeflere de rastlamak mümkündür. Kalenin arkasında özel bir yapı olan Enez Ayasofyası İstanbul Ayasofyası'nın 3. hali inşa edilirken eş zamanlı olarak Jüstinyanus tarafından tamir ettirilmiştir. Yapılış tarihi net olarak bilinmeyen İstanbul Ayasofyası'nın içine koyulan sütun başlıklarının benzeri buradaki Ayasofya'nın da içinde mevcuttur. Yapının kubbesinin kenarlarındaki pandantiflere ait kalem içi süslemeleri ise Osmanlı'da kullanılan kalem içi süslemelerdir. Yapının yanında bir minare de yer almaktadır.

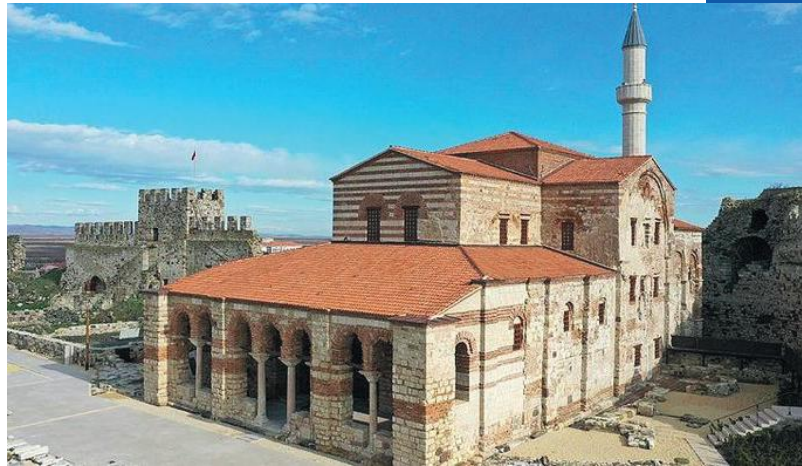
Şehir Antik Roma Dönemi'nden Hristiyan Roma Dönemi'ne geçtikten sonra kalenin içerisine şapeller yani küçük klişeler inşa edilmiştir. Şapel, klişe, bazilika olarak adlandırılan bu yapılar birer ibadet yeri olarak kullanılmaktaydı. Bu yapılarda 3 adet nef bulunmaktadır. Kilise olup olmadığını anlamak için kible tarafında bir ovalik (apsit) olup olmadığına, yapının sağ ve solunda iki ayrı nef olup olmadığına ve yapının kiblesine doğru dik uzana bir yan *narteks olup olmadığına bakılır.

Bu bölge Yunanistan sınırında olduğu için, tıpkı Ermenistan sınırındaki "antik ören yeri" Ani gibi 1980'lerin başına kadar yasak bölgeydi. İzin alınmadan bölgeye girilemezdi. Ancak 90'dan sonra yasaklar kalktı, buralar keşfedildi. Ankara Üniversitesi Ani'ye, İstanbul Üniversitesi de Enez'e el attı, arkeolojik kazılar başladı ve sonrasında Enez'deki kazılar ile Has Yunus Paşa'nın kabri bulunabildi.

Kalede yerin altında boydan boya duvar örülü bir şekilde farklı yapılar mevcuttur. Ayrıca

kalenin altında farklı dehliz, mahzen ve bunların bir kısmı sarnıç, bir kısmı zindan, cephanelik bir kısmı askerlerin barındığı yerler fakat bunu ilk bakışta hangisi olduğunu fark etmek oldukça güçtür. O dönemde denize bakan burçlara çıkıp denizi gözetleyip bu yolla kontrol sağlama işlemi sağlanırdı. Bu kalenin net olarak hangi tarihte inşa edildiği bilinmiyor fakat Traklar Döneminde buranın yerleşime açıldığını, Ainos adıyla ilk çağ kaynaklarında adının geçtiğini, Pagan Roman daha sonra Hristiyan Romanların eline geçtiğini bir ara Cenevizliler tarafından kullanıldığı bilinmektedir. 1. Dünya Savaşında, İngilizler Gökçeada, Bozcaada gibi yerleri ele geçirirken Enez'e de asker çıkarmışlardı ve o zamanlar buralarda konaklamışlardı. Lozan Barış Antlaşması'yla ülkemizi terk ederken Enez şehrini de boşaltmışlardır.

Enez Kalesi'nde surların yanında boydan boya yürüdüğümüzde tarlalar, evler gözlemlemek mümkündür. Bu yaşam alanlarından önce ise bu bölgelerde deniz ve dolayısıyla liman yer almaktaydı. Osmanlı'nın Ainos'u, ülkemizin Enez'i, tarihi bir liman ama doldurulduğu için şimdi bu liman görünmemektedir. Kalenin köklü geçmişini bilmeyen biri bizler için bu limanları ve tarihi dokuyu gözünde canlandırması oldukça zor.

* "Narteks", bir kilise binasının giriş bölümündeki geniş bir alanı ifade eder. Genellikle kilisenin ana kapısından girildiğinde, ana nef veya kutsal alanın önünde bulunan bir bölümdür. Bazı kiliselerde, narteks aynı zamanda bir ibadet alanı olarak da kullanılabilir ve burada törenler veya ayinler düzenlenebilir.

ŞAPEL

Kible tarafında hafif bombe olması durumunda o kilisenin adı Apsis olarak adlandırılır.

Apsis, genellikle bir kilise veya bazilikada ana mekanın arkasında bulunan, yarı daire veya çokgen şeklindeki bir bölümdür. Apsis, bazı kültürel ve dini yapıların mimarisinde yaygın olarak kullanılan bir öğedir.

Apsis, kilisenin kutsal alanını vurgular ve vaazı gerçekleştiren papaz veya rahip için bir platform görevi görür. İçerisinde bazen kutsal eşyalar veya sunak bulunabilir. Ayrıca, apsis genellikle dini resimler, mozaikler veya fresklerle süslenir ve kilisenin dini ve sanatsal önemini yansıtır. Kısacası apsis, kilisenin ana mekanının arkasında bulunan, genellikle yarı daire veya çokgen şeklinde olan ve dini önem taşıyan bir bölümdür.

Ayrıca Enez Kalesi'nde Hristiyan Roma dönemine ait iki adet şapel mevcuttur. Tepeye ulaşıldığında ise limanın diğer burçları görülmektedir. Kalenin limana açılan bir kapısı bulunmaktadır. Bu kapının devamının, basamakları olan aşağıya doğru inen belki de limana doğru olan bir yol olduğu varsayımında bulunabiliriz. Taş döşeme yol burada tarihi bir kapının varlığını göstermektedir. Limanı sol taraftan çevreleyen ve denize doğru kavisli şekilde uzanan burçların yanı sıra yolun sonunda da farklı burçlar yer alıyor. Kalenin sağ taraflarına doğru ilerlendiğinde ise *dendanlar mevcuttur.

Lozan Barış Antlaşması, Yunan Devleti ile aramızda olan bir anlaşma dolayısıyla Meriç Nehri burada bir sınırdır. Enez, Meriç Nehri'nin Ege Denizi'ne döküldüğü noktada yer almaktadır. Burada tatlı delta oluşturmuştur. Böylece yaklaşık 10 civarı göl meydana gelmiştir. Bu göllerden bir tanesi Manyas Kuş Cenneti'nin ardından ikinci bir kuş cenneti olmuştur.

Kalenin surları dendanları çok fazla durmasa bile hala sağlam durmaktadır Kalenin içerisine birtakım tabelalar konmuş, ancak tabelaların ne zaman konulduğunu bilmiyoruz, güneşten zarar görmüş ve okunmamaktadır.

Enez kalesine gittiğinizde sizden herhangi bir ücret alınmamaktadır, Kale tamamen açıkta isteyen bütün insanlar bu bölgeye serbestçe girebilmektedir. Bu durumun hem iyi hem de kötü yanları bulunmakta. Bu bilgiler ışığında Anadolu topraklarının o renkli ve görkemli dünyasının tüm dünyada bir kez daha parladığını, tüm tarih ve yurtseverlere umut vaat ettiğini söylemek mümkündür.

* Dendan, Farsça kökenli dış anlamına gelen bir sözcüktür. Dendan burçlardaki çıkıntıları ifade etmek için kullanılmaktadır. Düşmana karşı savunma ve saldırılarda kullanılmaktaydı.

TUTKU

Gelişme arzumuz çalışma tutkumuzun temelini oluşturmaktadır.

Bizleri müşterilerimiz ile sürdürülebilir başarıya götüren işimize olan saygımız ve tutkumuzdur.

ŞİRKETLERİN YURTDIŞINDAKİ MAHKEME KARARINA İSTİNADEN ÖDEDİKLERİ TAZMİNATLARIN VERGİSEL BOYUTU

Nevzat Şenses
Vergi Hizmetleri Ortağı

Zarar, ziyan ve tazminatların safi ticari kazancın hesabında ya da safi kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınabilmesi için; işle ilgili olması, bir Kanun hükmü, mukavelename veya ilama bağlı bulunması ve ödenmiş olması gerekmektedir.

Tazminatlar, genellikle yapılan bir sözleşmeden geri dönülmesi/vazgeçilmesi nedeniyle sözleşmeye veya sözleşmede bir hüküm bulunmaması nedeniyle yurt dışında açılan dava sonucunda yabancı mahkemeler tarafından verilen kararlara istinaden ödenmektedir.

Çalışmamızda, şirketlerin gerek sözleşmeye ve gerekse yabancı mahkeme kararlarına istinaden ödedikleri tazminatların gider kaydı ve KDV karşısındaki durumu incelenecektir.

YURTDIŞINDAKİ MAHKEME KARARLARINA İSTİNADEN ÖDENEN TAZMİNATLAR

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 6. maddesinde; *"kurumlar vergisinin, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı, safi kurum kazancının tespitinde de Gelir Vergisi Kanunu'nun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı"* hüküm altına alınmıştır.

Aynı Kanun'un 11/g maddesinde ise, *"sözleşmelerde ceza şartı olarak konulan tazminatlar hariç olmak üzere kurumun kendisinin, ortaklarının, yöneticilerinin ve çalışanlarının suçlarından doğan maddi ve manevi zarar ve tazminat giderlerinin kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınamayacağı"* belirtilmiştir.

Öte yandan, Gelir Vergisi Kanunu'nun 40'inci maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde, *"işle ilgili olmak şartıyla mukavelenameye veya ilama veya kanun emrine istinaden ödenen zarar, ziyan ve tazminatların safi ticari kazancın tespitinde gider olarak yazılabileceği"* hükme bağlanmıştır.

Buna göre ödenen tazminatların gider yazılabilmesi için;

- İşle ilgili olması,
- Sözleşmeye, ilama veya kanun emrine istinaden ödenmesi,
- Söz konusu zararın teşebbüs sahibinin kusurundan doğmamış olması gerekmektedir.

Yurt dışına ödenen tazminatlar da, bu şartlar çerçevesinde gider olarak yasal kayıtlara intikal ettirilebilecektir. Mukavelename, ilam veya kanun emri olmaksızın ödenen tazminatların gider yazılması mümkün değildir.

Yabancı ülkelerde hukuk davalarına ilişkin olarak verilmiş ve o devlet kanunlarına göre kesinleşmiş bulunan mahkeme kararlarının, takibi yapılacak ülkede icra olunabilmesi o ülkedeki yetkili mahkemeler tarafından tenfiz kararı verilmesine bağlı bulunmaktadır. Tenfiz kararı verecek olan mahkeme, tenfiz şartlarına bağlı olarak tahkim kurulu kararının, kısmen veya tamamen tenfizine veya değiştirerek istemin reddine karar verebilmektedir.

Yabancı mahkemeler tarafından verilen tazminat kararlarının iç hukukumuz bakımından da geçerli olabilmesi yani uygulanabilmesi için, bu kararlarla ilgili olarak Türkiye'deki yetkili mahkemeler tarafından tenfiz kararı verilmesi gerekmektedir. Tenfiz kararı ile Türkiye'de kendiliğinden işleme konulamayacak olan yabancı mahkeme kararının hükümleri uygulanabilir hale gelmektedir.

Dolayısıyla, yabancı mahkemeler tarafından yurt dışındaki şirketlere ödenmesine hükmolunan tazminatların kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirilecek gider olarak dikkate alınabilmesi için, bu mahkeme kararları ile ilgili olarak Türkiye'de yetkili mahkeme tarafından tenfiz kararı verilmesi gerekmektedir.

Tenfiz kararı olmaksızın mahkeme kararına istinaden ödenen tazminat tutarlarının ilgili dönem kurum kazancının tespitinde indirilecek gider olarak dikkate alınması mümkün bulunmamaktadır. Bu gibi yurt dışı tazminat ödemesi ile karşı karşıya kalan şirketlerin tenfiz kararı şartına dikkate etmelerinde yarar görülmektedir.

Nitekim, Adana Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 28.04.2014 tarih ve 19341373-125 sayılı verdiği bir Özelge'de; "Yurt dışı firmanın zarara uğradığını ileri sürerek İngiltere'de aleyhinize açtığı dava sonucunda şirketinizin tazminat ödemesi yönündeki Tahkim Kurulu Kararı ile ilgili olarak Türkiye'de yetkili mahkeme tarafından tenfiz kararı verilmesi gerekmekte olup tenfiz kararı olmaksızın Tahkim Kurulu Kararı'na istinaden şirketinizce düzenlenen uzlaşma sözleşmesine göre ödenen tazminat tutarının Gelir Vergisi Kanunu'nun 40. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi kapsamında ilgili dönem kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınması mümkün bulunmamaktadır." şeklinde görüş bildirmiştir.

YURT DIŞINA ÖDENEN TAZMİNATLARIN KDV'Sİ

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 1/1. maddesine göre, "Türkiye'de ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti kapsamında yapılan mal teslimleri ve hizmet ifaları KDV'ye tabi" bulunmaktadır. **KDV'nin matrahı ise**, aynı Kanun'un 20'nci maddesinin 1. bendine göre teslim ve hizmet işlemlerinin karşılığını oluşturan bedeldir.

Aynı maddenin 2. bendine göre bedel deyimi ise, "malı teslim alan veya kendisine hizmet yapılan veyahut bunlar adına hareket edenlerden bu işlemler karşılığında her ne suretle olursa olsun alınan veya bunlarca borçlanılan para, mal ve diğer suretlerde sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaat ve hizmet değerler toplamını" ifade etmektedir.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, yapılan bir sözleşmeden geri dönülmesi/vazgeçilmesi nedeniyle sözleşmeye veya sözleşmede bu konuda bir açıklık bulunmaması nedeniyle yurt dışında açılan dava sonucunda yabancı mahkemeler tarafından verilen kararlara istinaden yurt dışındaki satıcı firmalara tazminat ödemesi yapılmaktadır. Yurt dışı tazminat ödemeleri genellikle, Türkiye'deki alıcı tarafın sözleşmeyi feshetmesi veya sözleşmeden cayması durumunda ortaya çıkmaktadır. Yani, sözleşmenin konusu teslim ve hizmet henüz gerçekleştirilmeden, satış işlemi tekemmül etmeden taraflardan birisi tarafından vazgeçilmesidir.

Bunagöre, sözleşmeyi fesheden veya sözleşmeden cayan Türkiye'de yerleşik alıcı tarafın sözleşmenin diğer tarafı olan yurt dışında yerleşik satıcı firmalara yurt dışı alım sözleşmelerine istinaden veya bu sözleşmelerde hüküm bulunmaması halinde ise yurt dışında açılan dava sonucunda yabancı mahkemelere tarafından verilen karara istinaden ödedikleri tazminatlar, gerçekleştirilmiş bir teslim veya hizmetin ya da ithalatın karşılığını oluşturmamaktadır.

Bu tazminatlar, henüz bir teslim ve hizmet gerçekleştirilmeden bunların dayanağını oluşturan sözleşmeden cayılması veya feshedilmesi nedeniyle ortaya çıktığından ve karşılığında bir teslim veya hizmet ifası söz konusu olmadığından, KDV'ye tabi değildir. Dolayısıyla, bu ödemeler nedeniyle sorumlu sıfatıyla KDV beyanı ve ödemesi de söz konusu değildir.

Çünkü sözleşmenin feshedilmesi veya sözleşmeden cayılması nedeniyle zarara uğrayan tarafın aldığı tazminatlar karşılığında cayan/fesheden tarafa bir mal teslimi veya hizmet ifasında bulunması söz konusu değildir.

SONUÇ

Yukarıda yapılan açıklamalardan da fark edileceği üzere, yurt dışındaki firmalara ödenen tazminatlar; işle ilgili olması, sözleşmeye, ilama veya kanun emrine istinaden ödenmesi ve söz konusu zararın teşebbüs sahibinin kusurundan doğmamış olması şartlarıyla gider olarak dikkate alınabilmektedir.

Ancak, söz konusu tazminatların yabancı mahkeme kararlarına istinaden ödenmesinde dikkat edilmesi gereken özel bir durum söz konusudur. Yabancı mahkemeler tarafından verilen tazminat kararlarının iç hukukumuz bakımından uygulanabilir hale gelebilmesi için, bu kararlarla ilgili olarak Türkiye'deki yetkili mahkemeler tarafından tenfiz kararı verilmesi gerekmektedir.

Yabancı mahkemeler tarafından yurt dışındaki şirketlere ödenmesine hükmolunan tazminatların kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirilecek gider olarak dikkate alınabilmesi için, bu mahkeme kararları ile ilgili olarak Türkiye'de yetkili mahkeme tarafından tenfiz kararı verilmesi gerekmektedir.

Tenfiz kararı olmaksızın mahkeme kararına istinaden ödenen tazminat tutarlarının ilgili dönem kurum kazancının tespitinde indirilecek gider olarak dikkate alınması mümkün bulunmamaktadır.

İŞLETMELERDE GİRİŞ ÇIKIŞLARDA KULLANILAN BİYOMETRİK VERİNİN KİŞİSEL VERİLERİN KORUMA KANUNUNA UYGUNLUĞU

Av. Levent Alpağut

Özet

Makalede, üyelerin giriş çıkışlarını ya da çalışanların mesai takibi hususundaki suistimallerini engellemek amacıyla işletmelerce kullanılan biyometrik verinin (parmak izi, yüz tanıma) 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa uygunluğu bilgilendirme mahiyetinde açıklanmaya çalışılacaktır.

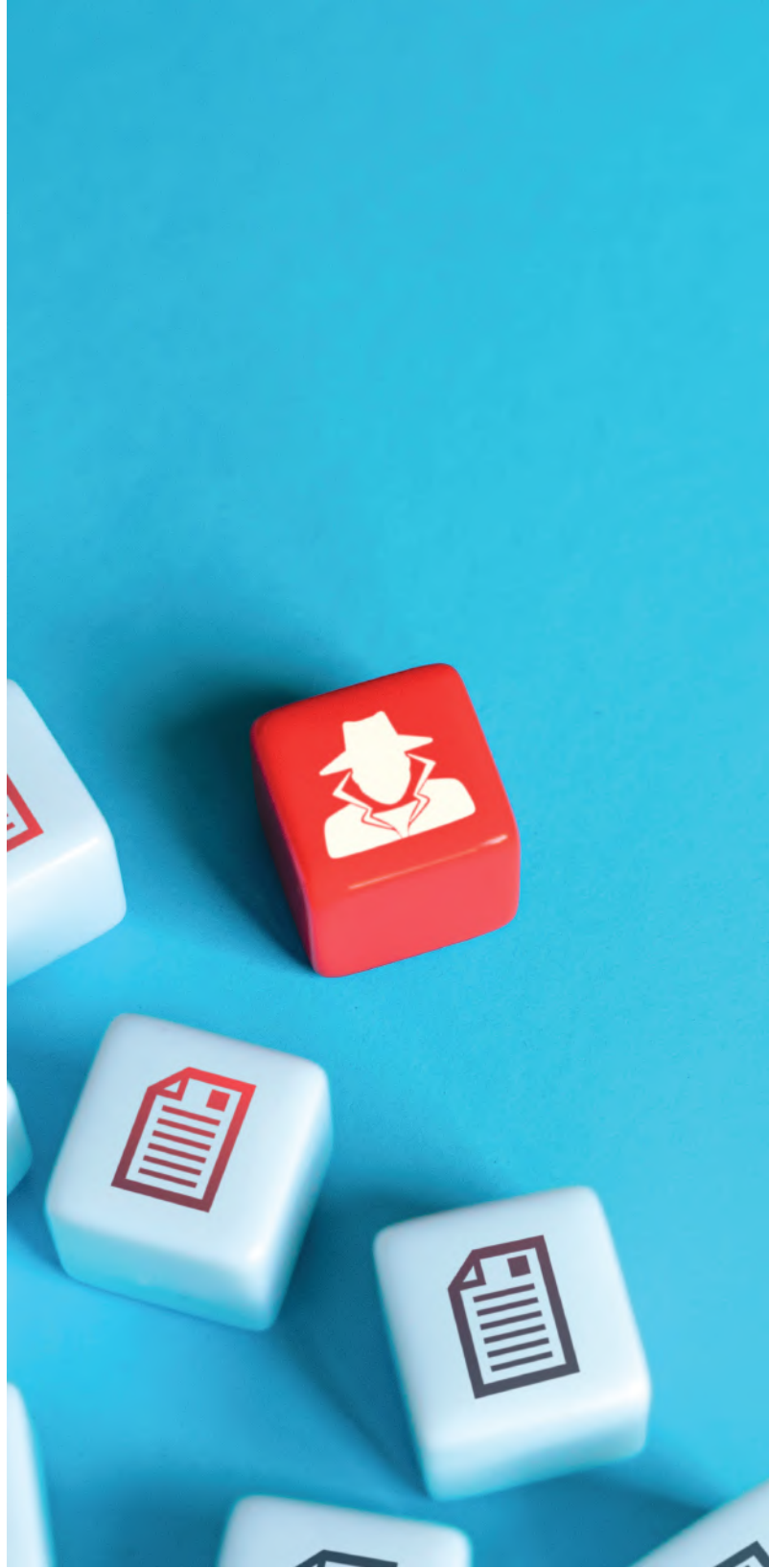
I. Giriş

6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununda, kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi şeklinde ifade edilmiştir.

Özel nitelikli kişisel veri, öğrenilmesi halinde ilgili kişi hakkında ayrımcılık yapılmasına ve mağduriyete sebebiyet verilecek kişisel veriler olarak tanımlanmaktadır.

Özel nitelikli kişisel veriler kanunda açıkça ve sınırlı olarak sayılmıştır. Bu nedenle kanunda sayılı olan bu kişisel veriler dışında özel

nitelikli kişisel veri bulunmamaktadır. Kanunda sayılan özel nitelikli kişisel veriler, “kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri” şeklinde belirlenmiştir.

Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde kural ilgili kişinin açık rızasının alınmasıdır. Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde açık rızanın istisnası sağlık ve cinsel hayata ilişkin olan dışındakiler için kanunlarda öngörülmesi, sağlık ve cinsel hayat için ise kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından işlenmesi olarak gösterilmiştir.

Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi(geniş anlamda) konusunda, meydana gelebilecek sonuçların ilgili kişinin ayrımcılığa tabi olmasına ve ağır hak kaybına sebebiyet verebilecek olması nedeniyle daha dikkatli hareket edilmelidir. Nitekim Kişisel Verileri Koruma Kurulu konunun önemine binaen sitesinde, “31.10.2018 tarih ve 2018/10 sayılı Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler” isimli kararı yayımlamıştır. Ayrıca biyometrik verilerin işlenmesinde dikkat edilmesi gereken hususlara ilişkin olarak da Kişisel Verileri Koruma Kurumunca yayımlanmış “Biyometrik Verilerin İşlenmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara İlişkin Rehber” isimli bilgilendirme yazısı bulunmaktadır.

II. Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin İlkeler

6698 sayılı Kanun’un “Tanımlar” başlıklı 3. maddesinde, kişisel verilerin işlenmesinin “Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi,” ifade edeceği ifade edilmiştir. Görüleceği üzere kişisel veri işleme faaliyeti geniş bir yelpazeyi içinde barındırmaktadır.

Kanunda, kişisel verilerin işlenmesinde dikkate alınacak ilkeler hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, doğru ve gerektiğinde güncel olma, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma, ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme şeklinde sıralanmıştır.

Veri sorumlusu kişisel veri işleme faaliyetini yerine getirirken yukarıda belirtilen ilkeleri dikkate almalıdır. Aksi halde, şikayet ya da ihlal nedeniyle re'sen inceleme nedeniyle Kişisel Verileri Koruma Kurulu ile muhatap olduğunda, kurul kişisel veri işleme faaliyetinin belirtilen ilkeler çerçevesinde yerine getirilip getirilmediğini değerlendirmekte, söz konusu ilkelere aykırılık durumunda idari para cezası uygulamasına gitmektedir.

III. Biyometrik Veri ve Mesai Takibi Kullanılmasının Hukuka Uygunluğu

Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün (GVKT) 4 üncü maddesinde, biyometrik veri, "yüz görüntüleri veya daktiloskopi verileri gibi bir gerçek kişinin özgün bir şekilde teşhis edilmesini sağlayan veya teyit eden fiziksel, fizyolojik veya davranışsal özelliklerine ilişkin olarak spesifik teknik işlemeden kaynaklanan kişisel verilerdir." şeklinde tanımlanmıştır.

Kişinin parmak izi, retinası, avuç içi, yüzü, el şekli, irisi biyometrik veriler olarak sayılabilir. Mesai takibi için işletmelerce genel olarak parmak izi ve yüz tanıma sistemi kullanılmaktadır. İşletmeleri mesai takibi konusunda ya da üyelerinin giriş çıkışı konusunda biyometrik veri kullanmaya iten saik çalışanların ya da üyelerin suistimalleridir. Örneklendirmek gerekirse, çok fazla çalışanı olan ve mesai takibi konusunda işe giriş çıkış kartı kullanan işletmelerde, çalışanlar başka çalışana ait kartları sisteme okutmakta ve çalışan sayısının fazla olmasından ötürü bunun takibinin yapılmasında zorluk çekilmektedir. İşletmeler, bu nedenle 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 6. maddesi uyarınca çalışanların açık rızalarını almak suretiyle parmak izi ve yüz tanıma sistemlerini kullanmaktadırlar.

Giriş bölümünde izah edildiği üzere biyometrik verinin içinde yer aldığı özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için geçerli olan ana hukuki sebep kişinin açık rızasının alınmasıdır. Ancak bunun bazı istisnaları vardır. Biyometrik veri için bu istisna kanunlarda öngörülme halidir. Mesai takibi konusunda kanunlarda öngörülen bir durum söz konusu olmadığından dikkate alınacak hukuki sebep kişinin açık rızasının alınmasıdır. İşe giriş çıkış ya da üyelerin giriş çıkışı konusunda biyometrik veri kullanımı için ilgilinin açık rızasının alınması bu verinin

kullanılması için yeterli olacak mıdır? Burada devreye 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yer alan kişisel verilerin işlenmesinde dikkate alınacak ilkeler devreye girmektedir. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun verdiği kararlardaki yaklaşımı olumsuzdur. Daha hafif kişisel verileri kullanmak suretiyle çözüme ulaşılmamasının mümkün olduğu, bu nedenle biyometrik veri kullanılmasının hukuka aykırı olduğu ifade edilmektedir. Kurul kararlarından bu konuda örnek vermek gerekirse,

Bir spor merkezinin üyelerinin giriş-çıkışı konusunda suistimali engellemek amacıyla yaptığı parmak izi uygulaması nedeniyle şikayet üzerine kurul önüne gelen uyuşmazlıkta, parmak izinin biyometrik veri dolayısıyla özel nitelikli kişisel veri olduğu, suistimali önlemek için daha hafif kişisel veri işlemenin (giriş-çıkış kartı gibi) mümkün olduğu, bu haliyle kişisel veri işleme faaliyetinin işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkesine aykırı olduğu belirtilerek idari para cezasına hükmedilmiştir. (2020/167 sayılı kurul kararı)

Kurulun önüne gelen başka bir uyuşmazlıkta, işverenin, işe giriş çıkış için daha hafif kişisel veri işlemenin (giriş-çıkış kartı gibi) mümkün olduğu, buna karşın parmak izi yöntemi uygulaması yapılmasının kişisel veri işleme faaliyetinin işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkesine aykırı olduğu belirtilerek idari para cezasına hükmettiği kararı da bulunmaktadır. (2020/404 sayılı kurul kararı)

Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 01.12.2020 tarih ve 2020/915 sayılı, 04.08.2022 tarih ve 2022/797 sayılı, 07.07.2022 tarih ve 2022/662 sayılı, 04.05.2023 tarih ve 2023/744 sayılı kararları da aynı yöndedir.

Yukarıda yapılan açıklama ve verilen örnekler uyarınca, kişisel veri işlenirken (yukarıdaki açıklandığı üzere geniş anlamıyla), işlenen verilerin işlenmesi gerekliliği iyi değerlendirilmeli, Kanun'un 4. maddesinde belirtilen ilkelere uygun olmayan kişisel veri işleme faaliyetinden uzak durulmalıdır. Aksi takdirde, şikayet ya da ihbar üzerine ağır idari para cezası yaptırımları ile karşılaşılması pek muhtemel olacaktır.

TAKIM ÇALIŐMASI

Biz açık ve Şeffaf bir hizmet sunuyoruz. Amacımız müşterilerimize öğretici bir açıklıkla uzmanlık alanımıza giren her konuda destek olmak.

SENDİKACILIĞIN GELİŞİMİNE KISA BİR BAKIŞ

Mehmet Erciyas

İş, Sosyal Güvenlik ve Teşvik Danışmanlığı Bölümü, Direktör

Sanayi döneminin başlangıcıyla birlikte dünyada önemli dönüşümler yaşanmıştır. Bu dönüşümler sonucunda; yaşam biçimi köylerden kentlere taşınmış, üretim, ev ölçeğinden fabrika ölçeğine geçmiş ve en önemlisi de çalışma hayatı tarladan fabrikaya dönüşmüştür. Bu dönüşümlerin bir yansıması olarak da daha önceden var olmayan bir çalışma ilişkisi ortaya çıkmış, insanlar kendilerinin sahip olduğu çalışma alanlarından, sermaye sahiplerinin elinde bulunan çalışma alanlarına, kendi zaman planlarından fabrikaların zaman planlarına, kendi çalışma isteklerinden, sermaye sahiplerinin çalışma isteklerine dayalı bir çalışma disiplinine geçiş yaşanmıştır.

Sendika terimi ilk olarak İngiltere’de kullanılan bir terimdir. 18. yüzyılın ilk çeyreğinde yeni buluşların üretim üzerindeki artan etkisi ve buhar gücüyle çalışan aletlerin makineleşmiş endüstriyi doğurmasıyla “Sanayi Devrimi” kitlesel üretimi ortaya çıkarmıştır. Kitlesel üretim, işçi sınıfının oluşumunu tetiklemiş ve sendikaların kurulması için gerekli zemini hazırlamıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü ILO sendikayı, “çalışanların, çalışma hayatındaki ortak hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacıyla oluşturdukları örgüt” olarak tanımlamıştır. (ILO, 1996: 3). Benzer şekilde sendika, “işçi veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacıyla kurdukları organizasyonlar” olarak tanımlanmaktadır. (Başar, 1998: 324). Tarihsel olarak koşullar ilk defa 18. yüzyılın ortalarında İngiltere’de olduğu için modern anlamda sendikalar ilk defa İngiltere’de kurulmuştur. Daha sonraki yıllarda Avrupa’nın farklı ülkelerinde ve ABD’de sendikalar kurularak gelişim göstermişlerdir (Tokol, 2017, ss. 22-23).

Sendikaların gelişim süreci, işçi haklarının korunması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi amacıyla ortaya çıkan sosyal ve siyasi bir hareketin ürünüdür. Sendikaların tarihsel gelişimi Sanayi Devrimiyle birlikte hız kazanmıştır. Önceden el emeğiyle üretim yapan topluluklar, endüstriyel üretime geçişle birlikte fabrikalarda ve atölyelerde çalışmaya başlamıştır. İşçiler; düşük ücretler, aşırı çalışma saatleri, kötü çalışma koşulları ve işsizlik gibi sorunlarla karşı karşıya kaldı ve 18. ve 19. yüzyıllarda, haklarını savunmak ve çalışma koşullarını iyileştirmek amacıyla işçi grupları ve loncaları kurdular böylece sendikaların oluşum süreci başlamış oldu. Dolayısıyla bir yönüyle ilk sendikaların amacı, işçi dayanışması ve kolektif mücadeleydi denilebilir.

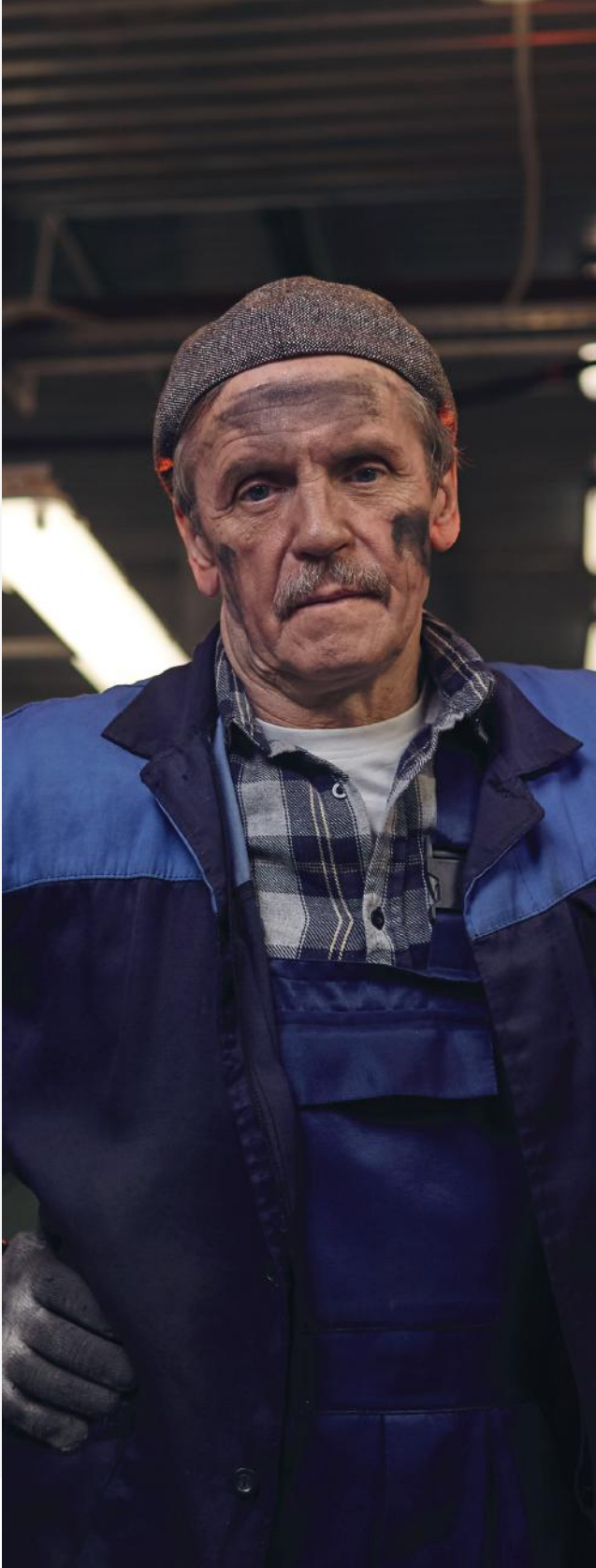
28). Dolayısıyla çalışanların hak ve çıkarlarının korunması hem insani bir ihtiyaç hem de köklü bir gelenek olarak değerlendirilmektedir. Sendikalar zaman içinde yaşanan sosyo-ekonomik ve siyasi konjonktürün izdüşümlerini yansıtmaktadır. Dolayısıyla sendikaların gelişimini hem ekonomik hem de toplumsal dönüşümlerle birlikte ele almak gerekmektedir. (Sevgi, 2019, s. 60).

Yukarıda ifade edildiği üzere sendikaların kökeni, orta çağda var olan loncalara kadar dayanmaktadır. Sendikaların tarihsel gelişim sürecinde önemli yeri olan kurumlardan biri olarak loncalar, “aynı bölgede yaşayan esnaf ve zanaatkarların örgütlendiği orta çağ işgücü yapısının temelini oluşturan meslek organizasyonları” şeklinde tanımlanmaktadır. (Özaydın, 2015, s. 31). Lonca sistemi; üretimde çalışan usta, kalfa ve çırakları kapsayan, usta niteliğindeki zanaatçıların kurdukları ve egemen oldukları, çalışma koşullarının ve ücretlerin düzenlendiği uygulamaları göstermektedir. (Dertli, 2015, s.

Osmanlı döneminde 1. Meşrutiyet sonrasında ilk nüveleri ortaya çıkan sendikacılık hareketi, birtakım yasaklamalarla uzun müddet kesintiye uğramış, Cumhuriyet döneminde de uzun müddet kısıtlı ve sınırlı bir sendikacılık yaşanmıştır. Sanayileşmenin batı ülkelerine göre Türkiye’de geç dönemde başlamış olması, Türk toplumunun ve devletin sosyal yapısı, ekonomik durumu, bazı dönemlerde görece otoriter idari yapıların güç kazanması gibi etkenler sendikacılık hareketi için negatif sonuçlar ortaya çıkarmış ve sendikalar olumsuz yönde etkilenmişlerdir. Tüm bu etkenler sebebi ile Türkiye’de sendikalar, Batı’daki örneklerine nispetle örgütlenme, etkinlik ve yaygınlık olarak yeterli düzeye gelememişlerdir.

Bugünün Türkiye'sinde ise yaygınlaşan esnek çalışma uygulamaları, özellikle uzaktan çalışmanın yaygınlaşması, artan enformel istihdam ve ileri teknolojiler işgücünün mobilitesini artırmakta, bireysel bakış açısına hitap ederek kitlesel hareketleri engellemektedir. Bu ise sendikaların gücünün azalmasına sebep olmaktadır.

Ancak sendikacılığa yalnızca işçi yönüyle bakılması konunun anlaşılması açısından eksik kalacaktır. Çünkü işveren sendikacılığı da tıpkı işçi sendikacılığı gibi Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkmış ve çalışma hayatının temellerinin belirleyicisi olmuştur. İşveren kesiminin sınırlı sayıda olmaları, dayanışma bilinçlerinin zayıf olması, sınai, ticari ve ekonomik sorunlarını sendikalar dışında oluşturulmuş çeşitli meslek kuruluşları aracılığı ile yerine getirmeleri gibi nedenlerle sendikal örgütlenmeleri, işçi kesimine oranla daha geç gerçekleşmiştir. İşverenlerin örgütlenmesi, klasik liberal politikada yaşanan başarısızlık, devletin işçi sendikalarını tanıması ve sendikalara grev hakkını vermesi ile güçlenen işçi hareketleri karşısında bir denge oluşturmak amacı ile başlatılmıştır.

İşveren sendikacılığının gelişimi iş hukukunun temeli olan işçi, işveren ve devlet (üçlü) olgusunun daha dinamik ve etkin kararlar alması için vazgeçilmezdir.

ŞEFFAFLIK

Biz açık ve şeffaf bir hizmet sunuyoruz. Biz her zaman saydam ve açığız. Amacımız müşterilerimizin anlayabileceği açıklıkta her konuda kendilerine destek olmaktır.

BİR VERGİ ERTELEME AVANTAJI OLARAK YENİLEME FONU UYGULAMASI

Adnan Sural
Vergi Hizmetleri, Denetçi

GİRİŞ

Bilindiği üzere üretim artışı, ülkelerin gelir seviyesinin yükselmesini ve istihdamın artmasını sağlamaktadır. Bu nedenle, günümüz ekonomi anlayışına göre; “üretim artışı” pozitif bir ekonomik gösterge olarak değerlendirilmekte ve birçok ülkenin ekonomik hedefi haline gelmektedir. Bu doğrultuda ülkeler; üretimi artırıcı ve yatırımları teşvik edici çeşitli politikalar geliştirebilmektedirler.

Ülkelerin geliştirdikleri bu politikaların araçlarından biri de yatırımcılara ve üreticilere sağlanan vergisel teşviklerdir. Ülkemizde de bu amaca uygun olarak sağlanan teşvikler ve destekler bulunmaktadır. Bunlardan biri; Vergi Usul Kanunu 328 ve 329. Maddelerinde düzenlenen ve mükelleflere bir çeşit vergi erteleme avantajı sağlayan “Yenileme Fonu” uygulamasıdır.

Yenileme Fonu Uygulaması ile vergi mükelleflerine bir çeşit vergi erteleme avantajı sunulmaktadır. fon üretmeleri ve ertelenen vergilerden dolayı oluşan bu fonların, amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin yenilenmesinde kullanılması ve bu sayede işletmelerin modernizasyonu sağlanarak üretimin artırılması amaçlanmaktadır.

1. Yasal Çerçeve

Vergi Usul Kanununda “Özel Haller” başlığı altında, 328 ve 329. maddelerinde, Amortismanına Tabi İktisadi Kıymetlerin Satılması ya da bunlardan yangın, deprem, sel ve su basması gibi afetler yüzünden kısmen ya da tamamen zarar görenler için sigortadan tazminat alınması halinde, ortaya çıkan kâr veya zararın kayıtlarda nasıl bir muameleye tabi tutulacağı konusu düzenlenmektedir. Söz konusu maddeler aşağıdaki gibidir;

Amortismanına Tabi Malların Satılması

Madde 328:

Amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin satılması halinde alınan bedel ile bunların envanter defterinde kayıtlı değerleri arasındaki fark kar ve zarar hesabına geçirilir. İşletme hesabı esasında defter tutan mükelleflerle serbest meslek kazanç defteri tutan mükellefler bu farkı defterlerinde hasılat veya gider kaydederler.

Amortisman ayrılmış olanların değeri ayrılmış amortismanlar düşüldükten sonra kalan meblağdır.

Devir ve trampa satış hükmündedir.

Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerce;

A

Satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi veya benzer mahiyetteki bir iktisadi kıymetin iktisabı, işin niteliğine göre zorunlu bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa bu takdirde, satıştan doğan kâr, satışın yapıldığı tarihi takip eden üçüncü takvim yılının sonuna kadar pasifte geçici bir hesapta tutulabilir. Bu süre içinde, satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi veya benzer mahiyetteki bir iktisadi kıymetin iktisabı gerçekleşmezse, geçici hesapta tutulan kâr, satışın yapıldığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının kâr ve zarar hesabına eklenir.

B

Pasifte geçici bir hesapta tutulan kâr, finansal kiralama yoluyla edinilenler de dâhil olmak üzere (a) bendindeki esaslar dâhilinde iktisap edilen bir veya birden fazla kıymetin bu Kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlarına mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.

C

Pasifte geçici bir hesapta tutulan kâr, satışı yapılan iktisadi kıymetin yerine iktisap edilen yeni kıymetlerin amortisman ayrılabilir tutarından fazla ise bu fazlalık, satışın yapıldığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının kâr ve zarar hesabına eklenir.

D

Satışın yapıldığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının sonundan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi hâlinde pasifte geçici bir hesapta tutulan kâr o yılın kâr ve zarar hesabına eklenir.

Amortismanına Tabi Malların Sigorta Tazminatı

Madde 329:

Yangın, deprem, sel, su basması gibi afetler yüzünden tamamen veya kısmen ziyaa, uğrayan amortismanına tabi iktisadi kıymetler için alınan sigorta tazminatı bunların değerinden (Amortismanlı olanlarda ayrılmış olan amortisman çıktıktan sonra kalan değerden) fazla veya eksik olduğu takdirde farkı kar veya zarar hesabına geçirilir.

Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerce;

A

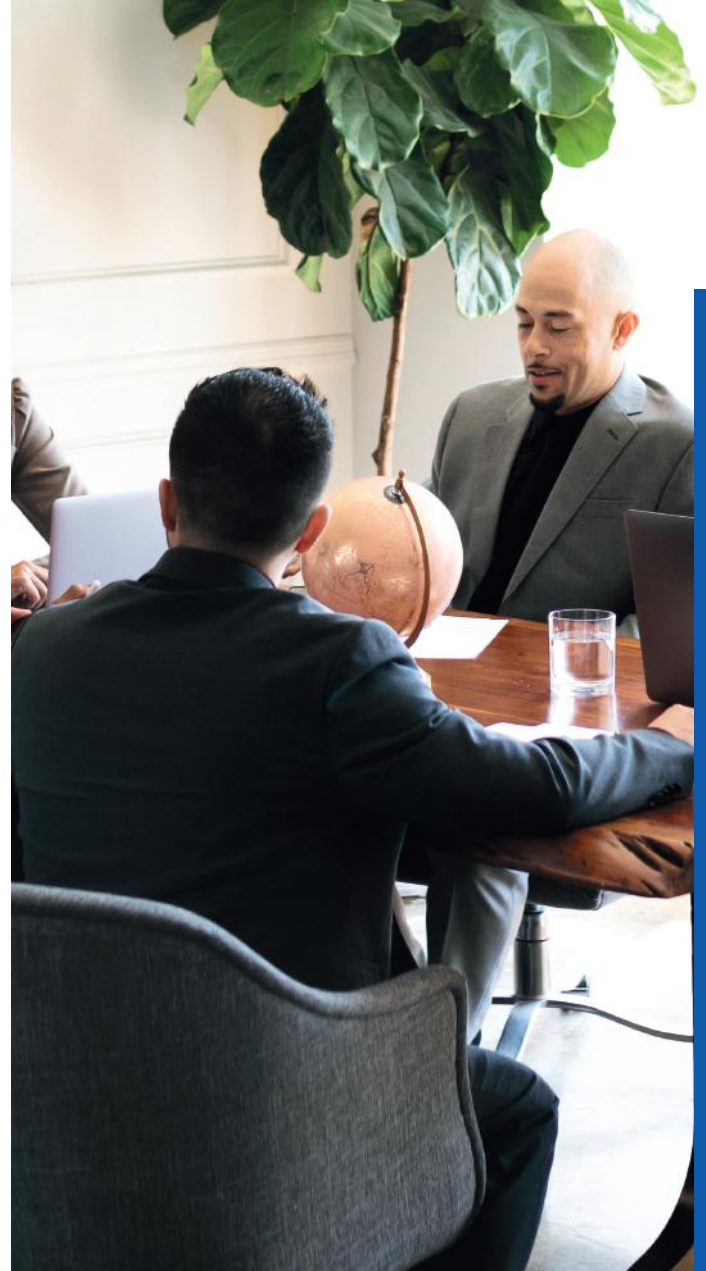
Alınan sigorta tazminatı ile tamamen veya kısmen zarar gören amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin yenilenmesi veya benzer mahiyetteki bir iktisadi kıymetin iktisabı, işin niteliğine göre zorunlu bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa tazminat fazlası, tazminatın alındığı tarihi takip eden üçüncü takvim yılının sonuna kadar pasifte geçici bir hesapta tutulabilir. Her ne sebeple olursa olsun bu süre içinde zarar gören iktisadi kıymetlerin yenilenmesi veya benzer mahiyetteki bir iktisadi kıymetin iktisabı gerçekleşmezse, geçici hesapta tutulan tazminat fazlası, tazminatın alındığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının kâr ve zarar hesabına eklenir.

B

Pasifte geçici bir hesapta tutulan tazminat fazlası, finansal kiralama yoluyla edinilenler de dâhil olmak üzere (a) bendindeki esaslar dâhilinde iktisap edilen bir veya birden fazla kıymetin bu Kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlarına mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.

C

Pasifte geçici bir hesapta tutulan tazminat fazlası, zarar gören iktisadi kıymetin yerine iktisap edilen yeni kıymetlerin amortisman ayrılabilir tutarından fazla ise bu fazlalık, tazminatın alındığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının kâr ve zarar hesabına eklenir.

D

Tazminatın alındığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının sonundan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi hâlinde pasifte geçici bir hesapta tutulan tazminat fazlası o yılın kâr ve zarar hesabına eklenir.

2. YASAL ÇERÇEVEYE GÖRE YENİLEME FONUNDAN YARARLANMA ŞARTLARI

a) Bilanço Esasına Göre Defter Tutuyor Olmak

VUK'unun 328 ve 329 uncu maddelerine göre; Amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin satılması durumunda satış bedeli ile envanter defterine kayıtlı bedel arasındaki fark, kâr ya da zarar olarak belirlenmektedir. Aynı maddelerde, işletme esasına göre defter tutan mükelleflerle serbest meslek kazanç defteri tutan mükelleflerin bu farkı hasılat ya da gider olarak kaydedeceği açıkça ifade edildikten sonra bilanço esasına göre defter tutan mükellef için yenileme fonu uygulamasının çerçevesi çizilmektedir.

Bu nedenle, "Yenileme Fonu" uygulamasından yalnızca bilanço esasına göre defter tutan mükellefler yararlanabilecek, İşletme Esasına göre defter tutan mükellefler ile Serbest Meslek Kazanç Defteri tutan mükellefler bu uygulamadan yararlanamayacaktır.

b) Satılan İktisadi Kıymetin Amortismanına Tabi İktisadi Kıymet Olması

Vergi Usul Kanunu 328 ve 329. Maddeleri uyarınca yenileme fonunun oluşturulabilmesi için, satılan kıymetin amortisman mevzuuna girmesi, bir diğer deyişle satılan kıymetin amortismanına tabi iktisadi kıymet olması gerekmektedir. Bu kapsamda, Arazi ve Arsalar ile İştirak Hisselerinden Doğan Kazançlar amortisman mevzunu oluşturmadıkları için yenileme fonu uygulamasına konu edilemezler.

c) Satılan İktisadi Kıymetlerin Yenilenmesinin veya Benzer Mahiyetteki Bir İktisadi Kıymetin İktisabının, İşin Niteliğine Göre Zorunlu Bulunması veya Amortismanına Tabi Sabit Kıymeti Yenileme Kararının Verilmiş Olması

Yasal düzenlemeye göre; iktisadi kıymetin yenilenmesi, ya işin mahiyetine göre zorunlu olması ya da işletmeyi yönetenlerin iktisadi kıymeti yenilemek için bu doğrultuda bir karar almış olması gerekmektedir.

İşin niteliği, ilgili iktisadi kıymetin kullanılabilirliği, hasar ve teknolojik durumu gibi bazı hususların işin mahiyetine göre iktisadi kıymeti yenileme zorunluluğu doğurduğu açık olduğu durumlarda dahi yetkili organlarca bu doğrultuda karar alınması yerinde olacaktır.

Karar almaya yetkili organ; limited şirketlerde müdür ya da müdürler kurulu, anonim şirketlerde yönetim kuruludur. Ancak, iktisadi kıymetlerin satış yetkisinin işletmenin başka bir organın kararına bağlanması durumunda ilgili organın kararı ayrıca dikkate alınmalıdır.

d) İktisadi Kıymetin Yenilenmesi veya Benzer Mahiyetteki Bir İktisadi Kıymetin Alınması

Önceki düzenlemeye göre yenileme fonu uygulamasından yararlanmak için satılan ya da zarar gören kıymetlerin yenisinin alınması gerekmektedir. Yenileme ifadesinden dolayı, uygulamada kıymetlerin aynı türden kıymet olmasına dikkat edilmekteydi. 7338 sayılı yasa ile birlikte yenileme ifadesi, zarar gören kıymetlerin yenilenmesi veya benzer mahiyetteki bir kıymetin iktisabı biçiminde mükellef lehine genişletilmiştir.

e) Kârın Satışın Yapıldığı Tarihi Takip Eden Üçüncü Takvim Yılına Sonuna Kadar Pasifte Geçici Bir Hesapta Tutulabilir

Önceki düzenlemeye göre idare ve yargının bu süre konusunda farklı doğrultuda görüşleri ve kararları bulunmaktaydı. 7338 Sayılı Yasa ile idare ve yargı arasındaki bu ihtilaf giderilmiştir. Nihai düzenlemelere göre; İktisadi Kıymetin Satıştan kaynaklanan kâr, en fazla satışın yapıldığı tarihi takip eden üçüncü takvim yılının sonuna kadar pasifte geçici bir hesapta tutulabilecektir. Bu süre içerisinde kullanılmayan kârlar, söz konusu süre sonunda ilgili yılın vergi matrahına eklenmesi gerekmektedir.

Sonuç

Yenileme Fonu; iktisadi işletmelere, aktiflerinde bulunan amortismana tabi iktisadi kıymetlerin yenilenebilmesi için bu kıymetlerin satışından doğan kârların veya elde edilen sigorta tazminatlarının bilançonun pasifinde bekletilmesini ifade eden bir vergi erteleme yöntemi ve işletme içi yatırımları teşvik etmeyi amaçlayan bir uygulamadır.

Bilanço esasına göre defter tutan işletmeler, amortismana tabi taşınmazlarını yenilemek amacıyla satmaları durumunda oluşabilecek kazançlarını, satışın yapıldığı tarihi takip eden üçüncü takvim yılının sonuna kadar bilançonun pasifinde bir fon hesabında tutmak suretiyle bu vergi erteleme imkanından yararlanabilmektedirler.

Böylece, işletmede elde edilen kazançların, vergi olarak işletme dışına çıkmaması veya gecikmeli olarak çıkması sağlanarak işletmenin kullanabileceği bir iç kaynak oluşturulması sağlanmaktadır. Bu kaynak işletme etkinliğini ve verimliliğini artırma, mali yapıyı güçlendirme, işletme devamlılığını sağlama ve büyüme gibi amaçlarla kullanabileceğinden işletmeler için kritik bir önem taşımaktadır.

DERİNLEŞEN RİSKLERDE YENİ DÖNEM: SİGORTA POLİÇELERİNDEKİ MALİYET ARTIŞI

Ozan Rüştüoğlu

Pandeminin hayatımıza girmesiyle başlayan birtakım keskin küresel değişimler, bireysel yaşamlarımızdaki etkileri gibi, iş dünyası üzerinde de keskin etkilere sebep olmuştur. Küresel ticari döngüye odaklanıldığında adeta oyunun kurallarının değiştiği görülmüş, pek çok dinamik geriye dönülmesi adeta imkansız bir biçimde mutasyona uğramıştır.

İş dünyasının karşılaştığı bu değişim, profesyonelliğin sürdürülebilirliği için de bir dönüşümü elzem kılmıştır. Bunun için şirketlerin yönetim kademeleri, farklı refleksler göstermeye çalışmış, stabil bir şekilde yollarına devam edebilmelerinin yollarını araştırmaya koyulmuşlardır.

Ancak tüm bu hikayenin ötesinde, ticaretin esas kaidesi asla değişmemiştir. Para kazanmak. Nitekim günümüz konjonktürünün koşulları çerçevesinde bu olgu, yerini farklı bir olguyla daha aktif paylaşmaya başladığı söylenebilir veya farklı bir deyişle, para kazanmanın ışıltısı artık tek başına insanların gözünü almamaya başlamıştır. İşbu olgu, zarar tazminidir. Buna halk tabiri ile, gideni yerine koyabilmek de diyebiliriz.

Küresel ticari döngünün yakın geçmişe kıyasla eskisi gibi görece daha pürüzsüz ve öngörülebilir bir düzlemde ilerlemediği aşikar. Bunun sebebi, beşeri ve doğal etkenlerdir. Dünyada ekonomik bir durgunluk, hatta daralma ve küçülmelerle karşılaşmaya başladık ki artık bu değişimler makro düzlemlerde de fark edilebilir seviyelere gelmiştir.

Peki, hayatın yapı taşlarından biri olan “risk” kavramının tüm bu dönüşüm sürecinden etkilenmemesi mümkün olabilir mi? Pek tabii ki hayır. Mevcut konjonktürde risk kavramı boyutsal olarak derinleşti, etki olarak arttı, önem olarak daha da hassaslaştı ve nihayetinde tüm bireysel ve ticari yaşamdaki yerini daha da sağlamlaştırdı.

Doğru bir açıdan günümüz iş yaşamındaki riskin konumuna yaklaştığımızda, aslında yukarıda tasvir edilmeye çalışılan konumda bir değişikliğin olmadığı görülebilecektir. Aslında bize temas eden asli nokta, bu konunun hayatımızdaki etkilerinin daha “keskin” bir hale dönüşmesidir. Ne yazık ki bu keskinlik, tecrübesiz ve/veya umursamaz ellerin karşısına çıkınca, kimi zaman tıbbi müdahale bile gerektirebilecek yaralara sebebiyet verebilmektedir.

Pandemi, ardı ardına gelen doğal afetler, savaşlar, tüketim alışkanlıklarındaki farklılıklar, üretim kapasiteleri gibi birbirini takip eden halkalar bir araya gelince yarattığı zincir dünyada enflasyon, maliyet artışları gibi olumsuz ekonomik sonuçları hayatımıza eklemiştir. Hali hazırda dünyada yaşanan bu olumsuz dalga, Türkiye’deki diğer iç süreçlerle birleşince çarpan etkisi yaratmış, yaşanan ekonomik olumsuzlukların daha sert bir biçimde hissedilmesini sağlamıştır.

Bugün şirketler artan maliyetler, düşen karlılıklar ve puslu bir piyasa ortamıyla boğuşurken, ellerindeki varlıklarının da kıymetini daha iyi bilme eğilimine girmişlerdir. Sabit kıymetlerin yanında olası bir finansal sorumluluk altına girmenin yaratacağı maliyetler, artık eskisi gibi göz ardı edilebilir veya yerine öz sermayeden kolay konulabilir seviyeyi çoktan aşmıştır. Artık sigorta çok daha göz önüne gelmiş, ihtiyaç ve bağlantılı talebini artırmıştır. Ancak sigorta teminatının arzı ise işte bu yazının konusunu oluşturmaktadır. Artık “doğru” sigorta çok daha kritik, fakat arzı çok daha kısıtlı ve meşakkatli olan bir ürün haline gelmiştir.

SİGORTACILIĞA HAS DENKLEMLER: MALİYETLER NEDEN ARTTI?

İlk sırada farkında olunması gereken husus, sigorta ürünlerindeki maliyet artışlarında enflasyon ötesindeki etkenlerin de söz sahibi olduğudur.

Evet, TL'nin döviz cinsleri karşısındaki değer kaybı, konvertibl vasfının uygulamadaki düşüşü ulusal sigortacılık çerçevesinde ek bir maliyet yaratmaktadır. Buna, ülkemizin Şubat 2023'te yaşadığı deprem felaketi öncülüğünde kısa sürede art arda geçirdiği diğer doğal afetleri de eklediğimizde, Türk Sigorta Sektörü'nün ödedikleri hasar, büyük bir finansal açık, makro boyutta sigortacılık havuzuna ağır bir yük yüklemiştir. Fakat bir önceki paragrafta tasvir edilen hususlar, daha lokal perspektifteki sebeplerdir. Bunun da arka planında, olayın özünü oluşturan bir küresel düzen vardır.

Sigortacılık gibi uluslararası bir sistemi sadece tek bir perspektiften değerlendirmek, konuyu anlamlandırılmasının önüne geçebileceği gibi, daha kötü olan yanlış anlaşılmalara da sebep verebilecektir.

Sigortalıların karşılaştığı, sigortacıların ise boğuştuğu “prim” ve “fiyat” artışları, reasürans denilen bir taban üzerinde şekillenmektedir.

SİGORTANIN SİGORTASI: REASÜRANS İŞLEMLERİNİN SİSTEM İÇERİSİNDEKİ KONUMU

2021 verilerine göz gezdirildiğinde, dünyanın en büyük marketlerinden Amerika ve Kanada marketlerinde bile %1'lik düşüşler görülmüştür. O tarihten günümüze kadar olan doğal felaketleri ve diğer beşeri faktörlerin dahil olmadığı bu rakamlar, aslında negatif yönlü bir değişime işaret ettiği kabul edilebilir. Temelde sadece pandemi ve pandemi kaynaklı ekonomik yaraların sarılmaya çalışıldığı o dönemlerin üstüne gelen diğer hasarlar ve ilgili hasar ödemeleri, hali hazırda sahip olunan olumsuz kümülün artışına sebep olmuştur.

Küresel ekonomik toparlanmayı etkileyen bu tip hasarlar, sadece yatırımlar için bir zorluk değil, sigorta havuzu için de zorluk hayata getirmiştir. Çünkü en nihayetinde hasarlar ödendi, bu hasarlar sigorta sistemindeki sermayeden ödendi ki zaten işin kendisi bu. Ancak riskler azaldı mı? Hayır. Peki bedeller ve ilgili sorumluluk tutarları (sigorta limitleri) aynı rakam seviyelerinde mi? Hayır? Peki sistem mevcut rakamlara göre ödeme yapmışken, aynı rakamlara göre bu tutarları toplarsa sistem ayakta kalabilir mi? Hayır. Nihayetinde vardığımız nokta ise, üç yanlının bir doğruyu götürdüğünün adeta ispatıdır.

Şu an ödenen hasarların sigortacılık ve hatta reasürans sektöründe yarattığı likidite boşluğu, işin doğası gereğince tekrar temin edilmeye çalışılmaktadır. Bu geri kazanım süreci de “güncel” bedeller ışığında yapılmaya çalışılmaktadır.

Bir sigorta priminin hesaplanması temel olarak aşağıdaki formül ile hesaplanmaktadır;

(Bedel (veya branşa göre limit) x fiyat) / 1000 (kimi zaman branşa göre 100) * 1, Vergi Oranı

Buradan da açıkça görülmektedir ki, fiyat etkeninde herhangi bir değişiklik olmasa dahi, bedel ve sorumluluk limitlerindeki artışlar primleri yukarı çekmektedir.

Sigortacılıktaki teknik karlılıkların mevcut ekonomik konjonktür ışığında altüst olması akabinde eski fiyatlamalar sigorta ve reasürans şirketlerinin ticari gelirlerinin hasar ödemeleri ağırlığındaki giderleri karşısında yetersiz kalmakta, bu sebeple “fiyat” etkeninde de bir artışı doğurmaktadır.

Unutulmamalıdır ki sigortacılık bir bütündür. Bu demek oluyor ki dünyanın herhangi bir bölgesinde ödenen büyük hasarlar, yine aynı havuzdan ödeneceği için yine aynı etkilerle karşılanacak, bir maliyet artış dalgası hayata gelecektir. Kısaca, maliyet artışlarını sadece lokal olarak değerlendirmek, aslında yetersiz bir izah olacaktır.

Aktüeryal hesapların tekrardan gözden geçirildiği şu günlerde, şirketler ve kimi zaman kamu kuruluşları sigorta fiyatlamada tarifelerinde revizelere yönelmiş bulunuyor. Artık bedel ve finansal yükümlülükler çerçevesinde talep edilen limitler artış gösteriyor. Fiyatlamada tarifeleri de yukarı yönlü hareket etmekte. Peki, sadece sayısal etkilerle mi karşılaşılmaktadır?

Cevap yine hayır olacaktır. Nihayetinde hasarlar, sigortacılık sektöründe “kapsam” adı verilen risk tanımları adı altında tespit edilip ödenmektedir. Evet, sayısal anlamda olumsuz değişiklikler söz konusu, ancak sözel anlamda da bir olumsuz yönelim ne yazık ki karşımıza çıkmaktadır.

Reasürans şirketleri, sigorta şirketlerinden özellikle zorunlu sıfatındaki risk satın alımlarını yaparken artık bir takım kapsam değişikliklerine gitti. Eskisi gibi bir takım genişletme teminatlarını kabul etmemekte, veya sektör ve/veya riskleri istisna olarak tanımlamaya başlamışlardır. Böylelikle sigorta şirketleri, reasürans şirketleriyle yaptığı “Trete” sözleşmelerinde yapısal değişikliklere gitmek durumunda kalmış, risk iştahlarında keskin farklılıklar ortaya koymuşlardır. Tüm bunların pratikte sonuçları ise, sigortalıların artık eskisi gibi geniş teminatları veya bir takım sektörlerdeki riskleri için sigorta şirketlerinden teminat bulamamakta, bulsa bile çok daha yüksek fiyatlarla bu teminatlara sahip olabilmeye başlamışlardır. Teknik bir deyişle, “wording”ler de değişimlere uğramış, bir takım riskler ya sigortalıların sırtına kalmaya başlamış, veya eskisine kıyasla daha düşük ara limitler sayesinde sigortalıların omzunda daha çok kalmaya başlamıştır.

Sigortanın sigortası olarak da adlandırılabilen reasürans sistemi olmaksızın sigortacılık sektörünün ayakta kalması imkansızdır. Bu sebeple sigorta şirketlerinin arka planda gerçekleştirdikleri bu risk devri (veya bir diğer uygun ifade ile ticareti), yapısal değişimler görünce bu dalga sektörün tüm aktörlerini kapsayacak boyutlara ulaşmaktadır. İşbu durum, işin doğası gereğince son derece normal değerlendirilmelidir.

LOKAL DETAYLARA UFAK BİR BAKIŞ

Hali hazırda dünyada bu yönde bir maliyet artışı vardı. Türkiye’deki iç etkenler, tasvir ettiğimiz bu fiyat artışlarına ise su kattı. Enflasyonist ortam sebebiyle 2022 yılının ikinci yarısında yaşanan tarife değişikliği, sabit kıymetler için yapılan yangın, ve iş dünyasını yakından ilgilendiren Kar Kaybı (Business Interruption) teminatındaki fiyatlamaya tarifesi değişimi, poliçe yenilemelerinde öncül bir fiyat artışı kalemi olarak tanımlanabilir.

Bir diğer önemli husus, yine 2022 yılının ikinci çeyreğinde, Türk reasürans sektöründe uluslararası kredi derecelendirme kurumlarınca kredi notu düşüşü, Türk Reasürans şirketlerini takip eden sigorta şirketlerinin risk kabullerinde genel bir zorluk ortaya çıkarmıştır. Aynı zamanda bu durum, yenilemeleri de göz önüne aldığımızda yurtdışı marketlerinden kapasite teminlerinde yine kapsam ve/veya fiyatlamalarda sigortalı aleyhine gelişmelere gebe olmuştur.

Genel Trete yenilemelerinde ise, Türk sigortacılık sektörü, yurtdışı marketlerinden genel itibari ile eskisi gibi risk iştahı yüksek bir tutumla karşılaşmamış, daha kısıtlı kapsam veya teminatlar temin edebilmişlerdir. Tabii fiyat artışlarının olduğu göz ardı edilmemelidir.

Tüm bu hususlar bir araya geldiğinde, günümüzde karşılaştığımız manzara ile baş başa kalmaktayız. Daha pahalı poliçeler ve/veya daha dar kapsamlar.

Türk Sigortacılık sektörünün yaşadığı zorluklar, en temel hatlarıyla bu şekilde özetlenebilir.

ÇÖZÜM NEDİR? BU YOLUN SONU NEREYE VARACAK?

Zaman! Tüm bu gelişim ve değişmelerin en büyük ilacı, zaman olacaktır.

En önemli madde olarak bilinmesi gereken husus, bu zorluklar bugünden yarına değişmeyecek, düzelmeyecektir. Sektör uzmanları tarafından bu zorlu süreçlerin 2024 yılı yenilemelerinde de devam edeceği öngörülmektedir ki rakamlar da bu öngörülerini desteklemektedir. Bu sebeple öncelikle mental olarak tüm bireysel ve kurumsal sigortalılar hazır olmalıdır. Makro boyutlarda ekonomik iyileşmeler yaşanmadıkça, büyük resmin değişmesi açıkçası olukça zor.

Bir diğer önemli husus, yukarıdaki paragrafi takip eder vasıftadır. Tüm bireysel ve kurumsal sigortalılar olarak, artık bütçelerimizde sigorta kalemini ana kalemlerden biri olarak tanımlamalıyız. Çünkü hasar penetrasyonunun yükseliş gösterdiği şu son dönemlerde, risklerin hayatımıza olan yıkıcı etkileri derinlik kazanmakta, yaraların sarılması adeta giderek zorlaşmaktadır. İşbu neden ışığında, kayıpların yerine konulmasının maliyetleri artık eskisi gibi göz ardı edilmemelidir.

Özellikle daha çok iş dünyasını ilgilendiren bir diğer önemli husus, bireysel ve kurumsal sigortalılar olarak sigorta okuryazarlığında gelişime yönelik çabalar gösterilmeli, sigortalılık oranlarında artışlar yaşanmalıdır. Çünkü sigortacılık havuzuna ne kadar çok katılım olursa, havuzun finansal gücünde artış yaşanacak, sigorta okuryazarlığı ne kadar artarsa, sigorta bilinci de doğru orantılı biçimde yükseleceği için risk yönetimleri kolaylaşacak, sigortalılık oranlarında artış olacaktır. Unutulmamalıdır ki, e-ticaret gibi görece daha yeni sektör ve işlemlerle karşılaştığımız bu günlerde, riskler de farklılıklar göstermekte ve çözüm ihtiyaçları da bu değişimleri takip etmektedir. Sigorta, bu risk yönetimi en çok kolaylaştıran enstrümandır. Bu enstrüman, artık daha büyük bir titizlikle okunup incelenmelidir.

Bir diğer altı çizilmeye değer husus ise, yine iş dünyasını yoğunlukla ilgilendirir bir biçimde, risk önleyici tedbirlere ağırlık verilmelidir. Çünkü sigortacılık, riskleri belirli şartlar altında olması halinde teminat altına alır. İşte sigortalıların üstüne düşen en önemli görevlerden biri, bu şartları hayata geçirmeye çalışmalı, hali hazırda hayatta olanları ise güncel tutmaya çaba gösterilmelidir.

Biraz fedakarlık, biraz çaba ve nihayetinde biraz zaman ile, uzun vadede olumlu gelişmelerin yaşanmaması için herhangi bir sebep olmadığını kabul edebiliriz. Belirli bir dönem herkesin, risklerinin yönetimi için, özellikle finansal anlamda ateşten bir gömlek giymesi gerektiği aşıkardır. Ancak bunları kendi içimizdeki finansal bir yapılandırma ile, gömleğin yükünde hafifleme ortaya koyulması mümkündür.

Nihayetinde unutulmamalıdır ki, riskin varlığı mutlak, yokluğu imkansızdır. Sürdürebilirlik ise, risk yönetimini doğru, sağlıklı ve verimli yapabilenlerin ulaşabildiği bir servettir.

PKF Global

pkfistanbul.com